

N:o 45.

Ank. till Riksd. kansli den 11 mars 1904, kl. 11,30 f. m.

Utlåtande, i anledning af en inom Riksdagen väckt motion om beredande åt riksgäldskontoret af kassareserver i utlandet.

(R. A.)

I en inom Riksdagens Andra Kammare väckt motion (n:o 46) har herr *V. L. Moll* hemställt, att Riksdagen ville besluta ett så lydande tillägg till 50 § i reglementet för riksgäldskontoret:

För vidmakthållande af tillräckliga kassareserver i utlandet äger riksgäldskontoret att genom försäljning af statsobligationer till erforderligt belopp upplåna högst 15,000,000 kronor, bärande de medel, som för sådant ändamål blifvit anskaffade, vara placerade antingen i utländska statsobligationer eller hos utländska banker och bankirer. Därest fullmäktige finna nödigt att, för fullgörande af riksgäldskontoret åliggande utbetalningar eller för annat tillfälligt ändamål, till landet indraga någon del af dessa medel, bör hvad sålunda indragits ånyo placeras i utlandet, så snart förhållandena sådant medgifva.

Till stöd för detta förslag har motionären anfört följande:

»Såsom af årsredogörelserna för riksgäldskontorets ställning framgår, har kontoret under de senaste åren haft betydande kassareserver stående hos utländska banker och bankirer. Vidmakthållandet af dylika reserver är af stor betydelse ej blott för kontoret själf utan för den allmänna finansiella ställningen i riket.

Under brydsamma finansiella förhållanden, exempelvis under en penningkris, skulle kontoret med dylika reserver till hands, utan att behöfva anlita en redan förut ansträngd penningmarknad, kunna fullgöra sina egna utländska annuitetslikvider, hvarjämte kontoret kunde i fall af nöd genom att ställa större eller mindre del af sina utländska behållningar till riksbankens förfogande underlätta bankens bemödanden att lindra krisens verkningar.

Af än större betydelse skulle emellertid fördelen af tillräckliga kassareserver i utlandet vara, därest utbetalning ifrågakomme af de enligt 25 och 26 §§ i reglementet för riksgäldskontoret på kontoret anvisade kreditivsummorna.

Till bestridande af utbetalningar af kreditiven skola enligt 27 § i reglementet verkets disponibla tillgångar begagnas och, i fall dessa icke äro tillräckliga, de därutöfver erforderliga medlen af riksgäldskontoret upplånas mot kontorets obligationer.

Sådana förhållanden kunna emellertid tänkas inträda, att kreditivsummornas anskaffande skulle möta stora svårigheter, därest ej lämpliga anordningar äro på förhand träffade. Hvad särskildt angår det s. k. stora kreditivet, äro, så länge dylika anordningar saknas, svårigheter vid dess eventuellt inträffande användning icke blott någonting, som möjligen kan inträffa, utan någonting, som ovillkorligen kommer att inträffa. Under förhållanden, sådana som förutsättas för anlåtande af nämnda kreditiv, kommer den inhemska penningmarknaden alltid att befinna sig i ett tillstånd af stark spänning. Om riksgäldskontoret då ägde till sitt förfogande erforderliga reserver i utlandet, kunde kontoret genom att ställa dessa medel till riksbankens disposition lindra den rådande spänningen, i stället för att kontoret, i saknad af tillräckliga utländska tillgodohafvanden, skulle nödgas antingen att ur den inhemska penningmarknaden indraga eventuellt därstädes placerade medel, hvarigenom spänningen blefve ytterligare tillspetsad, eller ock att försälja obligationer, hvilka endast med svårighet och i hvarje fall blott på mycket betungande villkor skulle kunna ske.

Möjligheten för riksgäldskontoret att under de senaste åren hålla så betydande belopp stående i utlandet har i hufvudsaklig mån varit beroende därpå, att så stora belopp inestått hos riksgäldskontoret till förvaltning för statskontorets räkning.

Följande siffror visa dels hos riksgäldskontoret för statskontorets räkning inestående medel, dels riksgäldskontorets utländska kassareserver (fordran hos utländska banker och bankirer m. m.) vid slutet af följande år:

Statskontorets medel:		Utländska kassareserver:	
1895	kronor 5,600,000.	kronor	2,513,000.
1896	» 16,400,000.	»	2,062,000.
1897	» 30,000,000.	»	8,177,000.
1898	» 43,000,000.	»	6,795,000.
1899	» 50,000,000.	»	19,110,000.
1900	» 45,000,000.	»	26,159,000.
1901	» 26,000,000.	»	24,226,000.
1902	» 17,000,000.	»	19,624,000.
1903	» —	»	14,132,000.

De stora statsöfverskottens tid torde för denna gång kunna anses vara förbi. Om öfverskotten förvandlas i brist och riksgäldskontoret, i stället för att af statskontoret mottaga medel till förvaltning, nödgades att, såsom före den nu ändade öfverskottsperioden ofta skett, förskjuta statskontoret medel, kunde det för riksgäldskontoret bli omöjligt att hos utländska banker och bankirer bibehålla stående afsevärda belopp.

Till förekommande af häraf uppstående olägenheter, hvilka kunna blifva af olycksdiger betydelse, torde icke gifvas mer än en utväg: meddelande åt riksgäldskontoret af rätt att för vidmakthållande af tillräckliga utländska kassareserver upplåna erforderliga medel mot kontorets obligationer. Beloppet af nämnda medel torde lämpligen kunna fastställas till högst 15,000,000 kronor.

Då förstklassiga utländska statsobligationer såsom kassareserv äro i det närmaste likställda med fordringar hos banker och bankirer, torde riksgäldskontoret böra vara berättigadt att placera en del af ifrågavarande medel i dylika statsobligationer.

Om riksgäldskontoret af den allmänna finansiella ställningen i landet funne sig manadt att tillfälligtvis indraga någon del af sina utländska behållningar, bör gifvetvis hvad sålunda indragits snarast möjligt åter till utlandet öfverföras.»

I anledning af denna till statsutskottet remitterade motion hafva fullmäktige i riksgäldskontoret, på framställd begäran, den 25 nästlidne februari till utskottet afgifvit yttrande och däruti anfört följande:

»I motionen har omförmäts, hurusom riksgäldskontoret under de senaste åren haft afsevärda belopp stående i utlandet hos banker och bankirhus eller placerade i utländska statspapper, och har motionären påpekat, att detta i hufvudsaklig mån möjliggjorts därigenom, att under dessa år mycket betydande summor, utgörande uppkomna öfverskott å

statsregleringarna, varit af statskontoret öfverlämnade till riksgäldskontorets förvaltning. Vidmakthållandet af dylika reserver i utlandet vore, på sätt motionären närmare utvecklat, af stor betydelse ej blott för riksgäldskontoret själf, utan äfven för den allmänna finansiella ställningen i landet.

Särskildt för det fall att utbetalning af de å riksgäldskontoret anvisade kreditivsummor skulle ifrågakomma, måste det, såsom motionären framhållit, anses vara af största betydelse att tillräckliga kassareserver i utlandet förefinnas. För bestridande af dylika utbetalningar skola, enligt föreskrift i riksgäldskontorets reglemente, kontorets disponibla tillgångar begagnas och, i fall dessa icke äro tillräckliga, de därutöfver erforderliga medlen af riksgäldskontoret upplånas. Men vid de tillfällen, då lyftning af kreditiven ifrågakommer, torde ställningen ofta nog vara sådan, att riksgäldskontoret icke kan utan att hårdt anstränga den inhemska penningmarknaden därifrån draga de tillgångar, kontoret kan hafva inestående i riksbanken eller placerade hos enskilda bankinrättningar inom landet, och under sådana tider torde jämväl en upplåning i utlandet vara förenad med svårigheter och kanske endast på mycket betungande villkor kunna verkställas.

Med hänsyn till ofvan berörda förhållanden har det under de senast förgångna åren för fullmäktige kännits såsom en stor trygghet att hafva till sitt förfogande medel, hvarmed hastigt påkommande anspråk på riksgäldskontoret kunde utan svårighet och utan olägenhet för den inhemska penningmarknaden mötas. De utländska valutor och därmed likställda tillgångar (utländska statsobligationer och skattkamarväxlar), som ännu för riksgäldskontoret återstå, sedan de från statskontoret hit aflämnade öfverskottsmedlen blifvit återlevererade, måste emellertid, i den mån å riksgäldskontoret anvisade statsanslag rekvireras, tagas i anspråk för detta ändamål och torde sålunda snart nog blifva i det närmaste uttömda. Vid detta förhållande måste det synas fullmäktige i hög grad önskvärdt, om, på sätt med förevarande motion afses, bemyndigande lämnades fullmäktige att genom upplåning anskaffa medel för beredande åt riksgäldskontoret af tillräckliga kassareserver i utlandet. Beträffande dessa reservers storlek anse fullmäktige, lika med motionären, att beloppet lämpligen kan begränsas till 15,000,000 kronor.

De medel, som för ifrågavarande ändamål anskaffas, torde böra på kortare tider insättas hos utländska banker och bankirhus eller placeras i främmande staters skuldförbindelser (obligationer och skattkamarväxlar). Den ränteinkomst, som genom sådan placering kan beredas och som enligt gällande bestämmelser skall af riksgäldskontoret redovisas till statskontoret,

torde i ej oväsentlig mån ersätta den ränteutgift, som genom medlens upplåning förorsakas.

Enligt fullmäktiges mening böra ifrågavarande kassareserver, för att det viktiga ändamålet med desamma skall kunna vinnas, icke anlitas annat än vid verkligt behof och då det för uppfyllande af riksgäldskontorets åligganden befinnes nödigt. Denna grundsats beträffande medlens användning synes fullmäktige redan följa af deras benämning af kassareserv, och då det jämväl synes ligga i sakens natur att, om dessa medel helt eller delvis måste tagas i anspråk, de böra så snart förhållandena det medgifva ersättas genom placering i utlandet af motsvarande belopp, anse fullmäktige den senare delen af det i motionen föreslagna reglementsstadgandet vara öfverflödig och böra utgå.»

På grund af hvad i denna fråga sålunda blifvit anfördt, får utskottet, i väsentlig öfverensstämmelse med hvad fullmäktige tillstyrkt, hemställa,

att Riksdagen, i anledning af herr Molls förevarande motion, må bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att, för beredande åt riksgäldskontoret af tillräckliga kassareserver i utlandet, genom försäljning af statsobligationer till erforderligt belopp upplåna intill 15,000,000 kronor, bärande de medel, som för berörda ändamål blifvit anskaffade, i regel hållas innestående hos utländska banker och bankirhus eller vara placerade i främmande staters skuldförbindelser.

Stockholm den 11 mars 1904.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.
